

2. Словник української мови в 11 томах / За ред. І.К. Білодіда, А.А. Бурячок та ін. – Т. 4. – К.: Наукова думка, 1973. – 839 с.
3. Федоров І.О. Кодифікація адміністративно-деліктного законодавства України: дис. ...к.ю.н.: спец. 12.00.07 / І.О. Федоров; Запорізький національний університет. – Запоріжжя, 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://disser.com.ua/content/129816.html>.
4. Лазарев Б.М. Государственное управление на этапе перестройки / Б.М. Лазарев. – М.: Юридическая литература, 1988. – 320 с.
5. Зеркин Д.П., Игнатов В.Г. Основы теории государственного управления. Курс лекций / Д.П. Зеркин, В.Г. Игнатов. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. – 448 с.
6. Драго Р. Административная наука / Пер. с франц. Л. Энтина; Под ред. и послесловие Б.М. Лазарева. – М.: Прогресс, 1982. – 245 с.
7. Кунц Г., О'Доннел С. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций: Пер. с англ. / Общ. ред. и предисловие Д.М. Гвишиани. – М.: Прогресс, 1982. – Т. 1. – 493 с.
8. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
9. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 4 квітня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 19. – Ст. 134.
10. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 14, № 14-15, № 16-17. – Ст. 133.
11. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 13. – Ст. 222.

УДК 349.2

МЕДВЕЦЬКА О.

ОЗНАКИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТВОРЧИХ ПРАЦІВНИКІВ

У статті проаналізовано сутність охорони праці творчих працівників. Досліджено ознаки охорони праці творчих працівників. Охарактеризовано зміст кожної з них.

Ключові слова: трудова діяльність, охорона праці, творча праця, творчий працівник, творчість.

В статье проанализировано сущность охраны труда творческих работников. Исследованы признаки охраны труда творческих работников. Охарактеризовано содержание каждой из них.

Ключевые слова: трудовая деятельность, охрана труда, творческая работа, творческий работник, творчество.

In the article the essence of the protection of labor of creative workers is analyzed. The signs of the labor of creative workers are explored. The content of each of them is characterized.

Key words: labor activity, labor protection, creative work, creative worker, creativity.

Вступ. Охорона праці будь-якої категорії працівників вимагає посиленої уваги з боку держави, оскільки тільки через забезпечення належної безпеки та умов праці можна досягти необхідного трудового результату. Творчі працівники займають незначну частку серед усіх працівників, проте їх діяльність пов'язана із виробленням комплексу нематеріальних духовних благ, які є

необхідними у будь-якому суспільстві. З огляду на це, питання щодо організації та забезпечення комплексу заходів з охорони праці на їх робочих місцях є одним з основних у контексті розвитку цієї сфери у нашій державі. До того ж творчі працівники, незважаючи на загальне спрямування їх професій, також можуть стикатися із непередбачуваними, складними чи навіть небезпечними для життя і здоров'я випадками при виконанні своїх безпосередніх трудових обов'язків. Тому завданням законодавця є налагодження дієвої системи охорони праці професійних творчих працівників, її поширення та тлумачення основних підвалин цієї системи.

Постановка завдання. З огляду на це, наукова розробка проблем ознак охорони праці творчих працівників видається доволі актуальною та такою, що потребує посиленої уваги з боку науковців. Послідовний аналіз цих категорій сприятиме спрощенню їх розуміння на практиці, уникненню проблем їх юридичного тлумачення, а також зумовить розробку нових підходів у законодавстві щодо їх легального відображення в актах законодавства.

Результати дослідження. Актуальність вибраної теми дослідження зумовлена також важливістю існування та правильного застосування ознак охорони праці творчих працівників у доктрині трудового права.

Проблему ознак охорони праці творчих працівників тією чи іншою мірою порушували у своїх працях І.А. Богдан, Н.Б. Болотіна, Л.Ю. Бугров, В.Я. Бурак, С.В. Венедіктов, І.В. Воевідко, Ю.П. Дмитренко, В.В. Жернаков, С.А. Иванов, М.І. Іншин, Л.А. Катренко, Р.А. Карімова, Ю.В. Кіт, М.П. Кулик, П.Д. Пилипенко, І.П. Пістун, Н.М. Салікова, В.І. Семенов, Я.М. Семчук, В.О. Третьяков, Н.М. Хуторян, В.І. Щербина, І.М. Якушев, О.М. Ярошенко та ін.

Проте, незважаючи на активний науковий інтерес, проблематика ознак охорони праці творчих працівників лишається мало дослідженою у вітчизняних наукових колах. У наявних наукових працях незначною мірою проаналізовано зміст поняття охорони праці творчих працівників. Також немає єдності думок у наукових колах щодо особливостей впливу творчої діяльності на сутність та розуміння значення охорони праці творчих працівників, не виокремлено характерні риси цієї сфери. Тому це питання потребує ґрунтовнішого правового аналізу та дослідження.

Здійснюючи комплексний розгляд категорії «охорона праці творчих працівників» та опрацюючи відповідний нормативний матеріал, можна дійти висновку про доцільність виокремлення ознак охорони праці творчих працівників:

1. *Зумовлена та тісно пов'язана із творчою сферою діяльності індивіда.* Справді, охорона праці творчих працівників бере сутнісне начало від категорії творчості та творчої діяльності індивіда. Відсутність творчої ознаки у цьому контексті давала б абсолютно новий погляд на мету та завдання охорони праці. Творча сфера діяльності індивіда зумовлює формування певних особливих та унікальних заходів та засобів охорони праці, які не притаманні іншим сферам життєдіяльності особи. Таким чином, простежується двостороння залежність цих категорій, оскільки поодинокі вони втрачають аналізоване нами значення та несуть абсолютно відмінний зміст. З огляду на це, така ознака видається нам прийнятною та однією з основних у контексті характеристики охорони праці творчих працівників;

2. *Системний характер, який означає те, що заходи з охорони праці творчих працівників характеризуються значною диференціацією, проте водночас мають єдине начало, яке їх об'єднує.* За допомогою спільного об'єкта впливу такого роду заходи вимальовуються у чітку структурну побудову, яка складається із заходів різного характеру, які, проте, формують єдину систему. Варто зауважити, що існування цих заходів поза системою виглядає занадто ускладненим та неефективним, тому ми вважаємо, що дії із забезпечення охорони праці творчих працівників однозначно мають системний характер, сутність якого демонструється внутрішнім наповненням, яке становить цілий комплекс правових, медико-біологічних, санітарно-профілактичних, соціально-економічних, екологічних, гуманітарних засобів та заходів із боку роботодавця, спрямованих на забезпечення охорони життя, здоров'я, комфортних умов праці, належного робочого місця працівників. Тому системність розглядається нами як доволі важлива характерна риса охорони праці творчих працівників;

3. *Обов'язковий характер при здійсненні професійної творчої діяльності.* Ця ознака передбачає, що окреслена нами система заходів має обов'язково регламентуватися, гарантуватися та здійснюватися з боку обох сторін розглядуваних нами правовідносин. У протилежному ж разі її регулювання втрачає своє значення. Законодавець закріпив загальні приписи нормативно-правових актів з охорони праці таким чином, що вони стосуються та є обов'язковими для виконання усіма категоріями роботодавців та працівників, у тому числі й у сфері здійснення творчої діяльності. До того ж акти локальної нормотворчості також повністю відповідають цій ознаці,

наслідуючи приписи загального законодавства та надаючи імперативний характер нормам, які у них містяться. Як правило, зміст таких актів становлять норми-зобов'язання та норми-заборони, що вкотре підкреслює необхідність виокремлення такої важливої ознаки охорони праці творчих працівників, як обов'язковість. Тобто здійснення професійної творчої діяльності є неможливим без додержання суб'єктами норм з охорони праці творчих працівників. Така ознака підкреслює юридичну природу заходів та надає їм правової значущості при реалізації на практиці;

4. *Норми з охорони праці творчих працівників базуються на принципах, за якими проводиться державна політика у сфері охорони праці.* Законодавець зазначає, що державна політика в галузі охорони праці базується на принципах:

1) пріоритету життя і здоров'я працівників, повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці;

2) підвищення рівня промислової безпеки шляхом забезпечення суцільного технічного контролю за станом виробництва, технологій та продукції, а також сприяння підприємствам у створенні безпечних та нешкідливих умов праці;

3) комплексного розв'язання завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних програм із цього питання та з урахуванням інших напрямів економічної і соціальної політики, досягнень у галузі науки і техніки та охорони довкілля;

4) соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;

5) встановлення єдиних вимог з охорони праці для всіх підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форм власності та видів діяльності;

6) адаптації трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану;

7) використання економічних методів управління охороною праці, участі держави у фінансуванні заходів щодо охорони праці, залучення добровільних внесків та інших надходжень на ці цілі, отримання яких не суперечить законодавству;

8) інформування населення, проведення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників із питань охорони праці;

9) забезпечення координації діяльності органів державної влади, установ, організацій, об'єднань громадян, що розв'язують проблеми охорони здоров'я, гігієни та безпеки праці, а також співробітництва і проведення консультацій між роботодавцями та працівниками (їх представниками), між усіма соціальними групами під час прийняття рішень з охорони праці на місцевому та державному рівнях;

10) використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і підвищення безпеки праці на основі міжнародного співробітництва [1].

Такий розгалужений список принципів свідчить про посилену увагу держави до забезпечення охорони праці усіх категорій працівників. Безумовно, ці засади становлять також фундамент гарантування та втілення заходів з охорони праці творчих працівників. Тому ми вважаємо, що така ознака, як заснованість на загальних принципах здійснення державної політики у сфері охорони праці, також притаманна охороні праці творчих працівників, оскільки усі акти та заходи у цій галузі мають їм відповідати;

5. *Органічне поєднання загальних заходів з охорони праці та особливих, притаманних лише для охорони праці творчих працівників.* Законодавець послідовно врегульовує різні правовідносини, визначаючи спершу загальну спрямованість регулювання тієї чи іншої сфери правовідносин, а потім конкретизуючи окремі вузькі галузі, наповнюючи їх відповідним нормативним змістом. Такий порядок врегулювання повністю простежується і в контексті охорони праці творчих працівників. Так, держава встановлює основні положення щодо забезпечення та гарантування охорони праці в Конституції України, Законі України «Про охорону праці», які є обов'язковими у будь-яких трудових правовідносинах, а також приймає низку спеціалізованих законів, підзаконних нормативно-правових актів, вносячи, деталізуючи норми та пристосовуючи їх до реалій трудової діяльності у тій чи іншій сфері. Своєю чергою, окремі особливості простежуються вже в локальних актах, надаючи конкретні правила та регламентуючи заходи з охорони праці на певному робочому місці;

6. *Особливий суб'єктний склад – роботодавець та професійний творчий працівник.* Відносинам із приводу охорони праці творчих працівників притаманний особливий суб'єктний склад, що зумовлюється, перш за все, нетиповою сферою діяльності, пов'язаною із творчістю, та відбивається на працюючому суб'єкті. Так, відповідно до Податкового кодексу України, робо-

тодавець – це юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ чи її представництво) або самозайнята особа, яка використовує найману працю фізичних осіб на підставі укладених трудових договорів (контрактів) та несе обов'язки зі сплати їм заробітної плати, а також нарахування, утримання та сплати податку на доходи фізичних осіб до бюджету, нарахувань на фонд оплати праці, інші обов'язки, передбачені законами [2]. Визначення терміна «професійний творчий працівник» міститься в абз. 2 ст. 1 Закону України від 07.10.1997 р. № 554/97-ВР «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», згідно з яким це особа, яка провадить творчу діяльність на професійній основі, результатом якої є створення або інтерпретація творів у сфері культури та мистецтва, публічно представляє такі твори на виставках, шляхом публікації, сценічного виконання, кіно-, теле-, відеопоказу тощо та/або є членом творчої спілки, та/або має державні нагороди за діяльність у сфері культури і мистецтва [3]. Таким чином, ми бачимо, що законодавець виважено підійшов до характеристики особливого суб'єктного складу відносин з охорони праці творчих працівників, надавши змістовні дефініції обом сторонам задля єдиного розуміння та уникнення проблем при тлумаченні на практиці;

7. *Спрямованість на забезпечення належних та безпечних умов праці.* Відповідно до чинного законодавства, право на належні, безпечні та здорові умови праці поширюється на працівників, які працюють на умовах трудового договору [1]. Зокрема, воно поширюється на всіх юридичних та фізичних осіб, які використовують найману працю, та на усіх працюючих. Тому вся система охорони праці, яка функціонує на території України, має відповідати умовам безпеки та гігієни праці. Так, право на належні, безпечні та здорові умови праці мають всі особи, які застосовують свою працю добровільно (форми реалізації права на працю) чи шляхом застосування примусу, санкціонованого державою. З огляду на це, заходи з охорони праці творчих працівників мають бути такими, що гарантують та забезпечують належні та безпечні умови праці, гігієну праці тощо.

Висновки. Отже, на підставі проведеного наукового розгляду та аналізу поняття, сутності та ознак охорони праці творчих працівників варто зробити певні аргументовані висновки. Донині в українському законодавстві ці питання розкриті або неповністю, опосередковано, а деякі не знайшли свого відображення в нормативно-правових актах з охорони праці взагалі. Тому пріоритетним заданням науковців у сфері трудового права є пошуки універсального та зрозумілого тлумачення цих термінів із метою їх подальшої легальної імплементації. Категорії поняття, сутності та ознак охорони праці виступають базовими підвалинами у розглядуванні вузької сфери, тому такий науковий аналіз сприяє уніфікації розуміння окремих важливих питань, пов'язаних з охороною праці творчих працівників, та створює необхідні умови для уникнення юридичних прогалин у нормативно-правових актах.

Загалом аналізоване питання поняття, сутності та ознак охорони праці творчих працівників має велике значення для сучасної доктрини та практики, оскільки є однією з відправних точок поетапних змін та подальшого реформування у цій сфері. Теоретичні напрацювання у контексті розгляду цього питання потребують доповнень та більш глибокого системного аналізу. Проте у комплексному вигляді наукові розробки вибраної нами теми є доволі аргументованими та наповненими низкою рекомендацій та пропозицій щодо подальшого розвитку наукових пошуків у сфері охорони праці творчих працівників.

Список використаних джерел:

1. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-ХІІ [станом на 05.04.2015 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – Ст. 668.
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [станом на 20.09.2015 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст. 112.
3. Про професійних творчих працівників та творчі спілки: Закон України від 07.10.1997 р. № 554/97-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1997. – № 52. – Ст. 312.